

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2023-08-31

Diarienummer SMF-2023-04426

Handläggare

Gunnar Palm och Lisa Nilsson

E-post: gunnar.palm@stadsmiljo.goteborg.selisa.nilsson@stadsmiljo.goteborg.se

Ianspråktagande av gemensam pott för spårvägsutbyggnad

Förslag till beslut

I stadsmiljönämnden

1. Stadsmiljönämnden föreslår kommunfullmäktige att för Göteborgs Stads del ställa sig bakom att återstående medel ur Göteborgs Stads och Västra Götalandsregionens gemensamma pott för spårvägsutbyggnad ska gå till att slutföra åtgärderna ”Engelbrektslänken” samt ”Kapacitetsförstärkning av spårvägsnätet för längre spårvagnar”. Verkställande av beslut föreslås ske under förutsättning att Regionfullmäktige beslutar likalydande.
2. Stadsmiljönämnden föreslår kommunfullmäktige att ge stadsmiljönämnden i uppdrag att hantera den gemensamma potten för spårvägsutbyggnad i enlighet med förslaget ovan och att fatta erforderliga beslut i takt med att åtgärderna planeras och genomförs.

Sammanfattning

Göteborgs Stad och Västra Götalandsregionen har tidigare enats om en gemensam pott för spårvägsutbyggnad på sammantaget 600 miljoner kronor till och med år 2034, där parterna står för 300 miljoner kronor vardera. Enligt samverkansavtalet för Stadstrafiken i Göteborg, Mölndal och Partille ska Stadstrafikforum bereda och lämna förslag till användning av den gemensamma potten för spårvägsutbyggnad. Beslut om användning fattas av kommunfullmäktige och regionfullmäktige.

Stadstrafikforum föreslår nu att parterna fattar beslut om att ianspråkta resterande medel ur den gemensamma potten för spårvägsutbyggnad för att slutföra åtgärderna ”Engelbrektslänken” och ”Kapacitetsförstärkning av spårvägsnätet för längre spårvagnar”, längs linje 5 och 11 samt längs det resterande spårvägsnätet, och att indexuppräknningar samt eventuella fördyrningar ska hanteras inom ramen för den gemensamma potten.

”Engelbrektslänken” och ”Kapacitetsförstärkning av spårvägsnätet för längre spårvagnar” är utpekade åtgärder i Handlingsplan 2020–2024 för att nå Målbild Koll2035. Åtgärderna syftar till att förbättra spårvägsnätets robusthet och kapacitet. Parterna har sedan tidigare ianspråktagit 112 miljoner kronor för ”Engelbrektslänken” samt upp till 100 miljoner kronor för ”Kapacitetsförstärkning av spårvägsnätet för längre spårvagnar” längs linje 5 och 11. Dessa medel samt redan beviljad statlig medfinansiering bedöms inte räcka till för att slutföra ”Engelbrektslänken” och ”Kapacitetsförstärkning av spårvägsnätet för

längre spårvagnar” och Stadstrafikforum föreslår därför ett utökat ianspråktagande av den gemensamma potten för spårvägsutbyggnad.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Göteborgs Stad och Västra Götalandsregionen har tidigare enats om en gemensam pott för spårvägsutbyggnad på sammantaget 600 miljoner kronor till och med år 2034, där parterna står för 300 miljoner kronor vardera. Parterna har sedan tidigare ianspråktagit 112 miljoner kronor för ”Engelbrektslänken” samt upp till 100 miljoner kronor för ”Kapacitetsförstärkning av spårvägsnätet för längre spårvagnar” längs linje 5 och 11. De senaste kostnadsberäkningarna för åtgärderna är cirka 330 miljoner kronor för ”Engelbrektslänken” och cirka 175 miljoner kronor för ”Kapacitetsförstärkning av spårvägsnätet för längre spårvagnar” längs linje 5 och 11, i 2023 års prisnivå. Kostnadsberäkning för resterande spårvägsnät återstår och i Stadstrafikforums ställningstagande ingår att parterna ska kostnadsbedöma de mer komplexa hållplatslägen som ännu ej är utredda.

När parterna beslutade om den gemensamma potten för spårvägsutbyggnad angavs inte hur hantering av inflation och indexhöjningar skulle ske. De kraftiga prishöjningar som skett för byggnation av infrastruktur de senaste åren var svåra att förutse när ursprungliga beslut om finansiering fattades. Stadstrafikforum föreslår nu att de återstående 388 miljoner kronorna i den gemensamma potten ska gå till att slutföra ”Engelbrektslänken” samt ”Kapacitetsförstärkning av spårvägsnätet för längre spårvagnar”, längs linje 5 och 11 samt längs resterande spårvägsnät, och att indexuppräknings samt eventuella fördyrningar ska hanteras inom ramen för den gemensamma potten för spårvägsutbyggnad.

Genomförande av åtgärderna hanteras enligt ordinarie beslutsprocesser.

”Engelbrektslänken” beviljades 2019 statlig medfinansiering genom stadsmiljöavtal med 88,5 miljoner kronor. ”Kapacitetsförstärkning av spårvägsnätet för längre spårvagnar” längs linje 5 och 11 har beviljats statlig medfinansiering genom regional plan med 3,9 miljoner kronor i april 2022 samt genom stadsmiljöavtal med 52,5 miljoner kronor i juni 2023. Stadsmiljöförvaltningen undersöker möjligheten att ansöka om ytterligare statlig medfinansiering för linje 5 och 11. Stadsmiljöförvaltningen kommer i samarbete med Västra Götalandsregionen att söka statlig medfinansiering även för ”Kapacitetsförstärkning av spårvägsnätet för längre spårvagnar” i det återstående spårvägsnätet, i enlighet med Stadstrafikforums ställningstagande.

Beslut enligt detta tjänsteutlåtande innebär sannolikt att medlen i den gemensamma potten för spårvägsutbyggnad förbrukas och att finansiering av ytterligare investeringar i spårvägsanläggningen, exempelvis spårväg i Alléstråket, ska förhandlas mellan Göteborgs Stad och Västra Götalandsregionen.

Bedömning ur ekologisk dimension

Om Koll2035 genomförs beräknas kollektivtrafikresandet kunna öka med 60-75 procent. Om det ökade resandet med kollektivtrafiken i stället skulle utföras med bil, skulle det medföra ytterligare drygt 80 000 bilar i transportsystemet, vilket skulle försvåra möjligheterna att bygga en tät blandstad.

Åtgärderna som berörs av detta ärende syftar till att öka spårvagnsnätets robusthet och kapacitet och bedöms därmed bidra positivt till lokala, nationella och internationella miljömål. Åtgärderna bedöms bland annat bidra till uppfyllelse av Göteborgs Stads Miljö- och klimatprogram 2021-2030 och delmålet om att minska klimatpåverkan från transporter. Vägtrafiken är en stor källa till utsläpp av växthusgaser och luftföroreningar i staden och för att skapa ett långsiktigt hållbart resande behöver andelen som reser med kollektivtrafik, gång och cykel öka. Åtgärderna bedöms bidra till ett långsiktigt hållbart resande.

Bedömning ur social dimension

Målbild Koll2035 stödjer som helhet en hållbar regional stadsutveckling, underlättar ett enklare vardagsliv, och har som ambition att öka andelen resor med kollektivtrafik, gång och cykel. Dessa nyttor är viktiga ur såväl barn-, jämställdhets- och mångfaldsperspektivet. Fler kvinnor än män använder sig av kollektivtrafik och satsningar på ökad kollektivtrafikkapacitet kan förväntas påverka kvinnor i större utsträckning.

Åtgärderna som berörs av detta ärende bedöms bidra positivt till barn och ungas samt äldres sociala situation. En väl utbyggd kollektivtrafik innebär en möjlighet för barn och unga att ha ett aktivt liv genom att besöka vänner och att delta i fritidsaktiviteter. Det möjliggör också att fler äldre kan vara självständiga och mer delaktiga i samhället.

Åtgärderna bedöms även bidra positivt till målet i Göteborgs Stads Miljö- och klimatprogram 2021-2030 om att göteborgarna har en hälsosam livsmiljö. I Göteborg står vägtrafiken för det enskilt största bidraget till höga halter av luftföroreningar och höga bullernivåer. För att göteborgarna ska få en hälsosam livsmiljö krävs det att vägtrafiken minskar, och att gång, cykel samt kollektivtrafik prioriteras i stadens planering och förvaltning.

Bilagor

1. Minnesanteckningar Stadstrafikforum GMP 2023-06-21

Ärendet

Enligt samverkansavtalet för Stadstrafiken i Göteborg, Mölndal och Partille ska Stadstrafikforum bereda och lämna förslag till användning av den gemensamma potten för spårvägsutbyggnad. Beslut om användning fattas av kommunfullmäktige och regionfullmäktige.

Stadsmiljönämnden föreslår kommunfullmäktige att för Göteborgs Stads del ställa sig bakom att återstående medel ur den gemensamma potten för spårvägsutbyggnad ska gå till att slutföra åtgärderna ”Engelbrektslänken” samt ”Kapacitetsförstärkning av spårvägsnätet för längre spårvagnar”, i enlighet med ställningstagande i Stadstrafikforum.

Beskrivning av ärendet

Målbild Koll2035

Det sammanhängande stadsområdet Göteborg, Mölndal och Partille växer och förtätas. År 2035 kan det komma att bo fler än 800 000 personer och finnas närmare 400 000 arbetsplatser i området, en utveckling som ger stora möjligheter men också ställer höga krav på service och infrastruktur. Göteborgs Stads kommunfullmäktige beslutade i mars 2018 att anta Målbild Koll2035. Målbilden är gemensam mellan Göteborgs Stad, Mölndals stad, Partille kommun, Västtrafik och Västra Götalandsregionen, och beskriver hur kollektivtrafikens stomnät (spårväg, stombuss och expressbuss) ska utvecklas fram till år 2035.

Samverkan gällande frågor för stadstrafiken i Göteborg, Mölndal och Partille (GMP) sker i det politiska forumet Stadstrafikforum. Stadstrafikforum var även styrgrupp för arbetet med Målbild Koll2035. I februari 2019 tecknades ett nytt samverkansavtal mellan parterna Västra Götalandsregionen, Göteborgs Stad, Mölndals stad och Partille kommun. Enligt avtalet ska Stadstrafikforum bereda och ta fram förslag till handlingsplan och prioriteringar för hur stadstrafiken ska utvecklas. Beslut om handlingsplan ska tas av respektive parts fullmäktige.

Handlingsplan 2020-2024 för att nå Målbild Koll2035

Göteborgs Stads kommunfullmäktige beslutade i september 2020 att godkänna Handlingsplan 2020–2024 för att nå Målbild Koll2035, framtagen av Stadstrafikforum, där ”Engelbrektslänken” samt ”Kapacitetsförstärkning av spårvägsnätet för längre spårvagnar” ingår som utpekade och prioriterade åtgärder. I handlingsplanen beskrivs också förslag på finansieringsformer, däribland en gemensam pott för spårvägsutbyggnad.

Gemensam pott för spårvägsutbyggnad

I huvudavtalet om ansvar för spårvägstrafiken i Göteborgs Stad och Mölndals stad 2018 enades Göteborgs Stad och Västra Götalandsregionen om en gemensam pott för spårvägsinvesteringar på sammanlagt 600 miljoner kronor till och med år 2034. Parterna ska finansiera 300 miljoner kronor vardera.

I samverkansavtalet för Stadstrafiken i Göteborg, Mölndal och Partille från 2019 anges att Stadstrafikforum ska bereda och lämna förslag till användning av den gemensamma potten för spårvägsutbyggnad.

Stadstrafikforum beslutade i juni 2023 att ställa sig bakom att de återstående 388 miljoner kronorna ur den gemensamma potten för spårvägsutbyggnad ska användas till att slutföra

åtgärden ”Engelbrektslänken” samt att slutföra ”Kapacitetsförstärkning av spårvägsnätet för längre spårvagnar”.

Engelbrektslänken

”Engelbrektslänken” är en cirka 500 meter lång ny spårväg i Engelbrektsgatan mellan Skånegatan och Södra Vägen. ”Engelbrektslänken” bedöms bli en viktig omledningslänk som ger robusthet och redundans i spårvägssystemet och som kommer att vara nödvändig vid arbetet med reparation av kajmurarna längs hamnkanalen. Med ny spårväg i Engelbrektsgatan, mellan Skånegatan och Södra Vägen, skapas även en möjlighet för framtida trafikering av spårvagnslinjer till Kungsportsavenyen via Engelbrektsgatan i stället för via Södra Vägen som idag. I samband med spårbyggnationen anläggs även en cykelbana på aktuell sträcka av Engelbrektsgatan vilken bekostas av Göteborgs Stad.

I samband med genomförandebeslut för ”Engelbrektslänken” i kommunfullmäktige i juni 2020 fastställdes projektbudgeten till 210 miljoner kronor (2019 års prisnivå) varav upp till 112 miljoner kronor skulle ianspråkta från den gemensamma potten för spårvägsutbyggnad. Motsvarande beslut togs av regionfullmäktige. Med inflation och kraftigt stigande index för byggkostnader är den senaste aktuella kostnadsberäkningen för ”Engelbrektslänken” cirka 330 miljoner kronor inklusive cykelbanan som bekostas av Göteborgs Stad.

”Engelbrektslänken” beviljades 2019 statlig medfinansiering genom stadsmiljöavtal med 88,5 miljoner kronor.

Kapacitetsförstärkning av spårvägsnätet för längre spårvagnar

Spårvagn utgör stommen i storstadsområdets kollektivtrafiksystem då mer än två tredjedelar av alla kollektivtrafikresor i Göteborg, Mölndal och Partille sker med spårvagn. I takt med att storstadsområdet växer och förtätas behöver kapaciteten i kollektivtrafiksystemet förstärkas för att möta ett ökat resande. I Målbild Koll2035 identifierades behovet att succesivt gå över till 45 meter långa spårvagnar.

Som ett led i detta har Västtrafik beställt 60 nya 45 meter långa spårvagnar. Dessa kommer ersätta de äldre vagnarna samt tillföra ökad kapacitet. De nya vagnarna kommer att ha närmare 50 procent högre passagerarkapacitet än dagens cirka 30 meter långa spårvagnar. De första 45 meter långa vagnarna levereras våren 2024 och samtliga 60 vagnar beräknas vara i trafik år 2027.

För att kunna trafikera med längre vagnar behöver spårvägsnätet anpassas, bland annat genom förlängning av hållplatser. För att förtydliga att åtgärderna omfattar mer än förlängning av spårvagnshållplatser, exempelvis anpassning av spår, växlar och signalsystem, kommer åtgärderna härnäst att benämnas som ”Kapacitetsförstärkning av spårvägsnätet för längre spårvagnar”.

I samband med att Handlingsplan 2020–2024 för att nå Målbild Koll2035 godkändes beslutade kommunfullmäktige även att ianspråkta medel upp till 100 miljoner kronor ur den gemensamma potten för spårvägsutbyggnad för ”Kapacitetsförstärkning av spårvägsnätet för längre spårvagnar” längs linje 5 och 11, vilka bedömdes ha störst behov av ökad kapacitet. Motsvarande beslut togs av regionfullmäktige.

Skedesbeslut för projektering och produktion av åtgärden ”Anpassning av spårvagnshållplatser för högre fordonskapacitet” för linje 5 och 11 togs i oktober 2021 av

Trafiknämndens arbetsutskott. Stadsmiljönämnden beslutade i februari 2023 att revidera genomförandebeslutet för åtgärden ”Anpassning av spårvagnshållplatser för högre fordonskapacitet” för linje 5 och 11 och öka budgeten från 36 till 60 miljoner kronor.

Hållplatserna Varmfrontsgatan, Komettorget samt Sankt Sigfrids Plan har lyfts ur det pågående projektet ”Anpassning av spårvagnshållplatser för högre fordonskapacitet” på grund av att anpassningen av vändslingorna vid dessa hållplatser behövde utredas ytterligare och genomföras separat. Stadsmiljöförvaltningen bedömer att kostnaden för dessa tre hållplatser uppgår till sammanlagt cirka 115 miljoner kronor. Genomförandebeslut för respektive hållplats kommer att lyftas till stadsmiljönämnden. Totalkostnad för ”Kapacitetsförstärkning av spårvägsnätet för längre spårvagnar” längs linje 5 och 11 bedöms i dagsläget därmed till cirka 175 miljoner kronor.

”Kapacitetsförstärkning av spårvägsnätet för längre spårvagnar” längs linje 5 och 11 har beviljats statlig medfinansiering genom regional plan med 3,9 miljoner kronor i april 2022 samt genom stadsmiljöavtal med 52,5 miljoner kronor i juni 2023. Stadsmiljöförvaltningen undersöker möjligheten att ansöka om ytterligare statlig medfinansiering för linje 5 och 11. Stadsmiljöförvaltningen kommer i samarbete med Västra Götalandsregionen att söka statlig medfinansiering även för ”Kapacitetsförstärkning av spårvägsnätet för längre spårvagnar” i det återstående spårvägsnätet.

Arbetet med att kapacitetsförstärka det resterande spårvägsnätet, efter linje 5 och 11, befinner sig i ett tidigt utredningsskede och de kostnadsuppskattningar som gjorts har en hög osäkerhet. För de flesta hållplatserna är ombyggnaden relativt okomplicerad, dock återstår ett antal hållplatser vilka bedöms som mer komplexa och som därför behöver utredas ytterligare och kostnadsberäknas inför fortsatt politisk behandling. Detta ska enligt Stadstrafikforums ställningstagande göras gemensamt av Göteborgs Stad, Västra Götalandsregionen och Västtrafik.

Förvaltningens bedömning

Åtgärderna ”Engelbrektslänken” och ”Kapacitetsförstärkning av spårvägsnätet för längre spårvagnar” är redan påbörjade och är tydligt prioriterade enligt Göteborgs Stads, Mölndals stads, Partille kommuns, Västtrafiks och Västra Götalandsregionens gemensamma Målbild Koll2035 och tillhörande handlingsplan. De medel som parterna redan har ianspråtagit ur den gemensamma potten för spårvägsutbyggnad samt redan beviljad statlig medfinansiering för åtgärderna bedöms inte räcka till för att slutföra dem. Stadsmiljöförvaltningen bedömer därför att ett utökat ianspråktagande av den gemensamma potten för spårvägsutbyggnad för att slutföra ”Engelbrektslänken” och ”Kapacitetsförstärkning av spårvägsnätet för längre spårvagnar”, inklusive hantera kostnadsökningar för linje 5 och 11, är nödvändigt.

Stadsmiljöförvaltningens bedömning är att stadsmiljönämnden bör föreslå kommunfullmäktige att ge stadsmiljönämnden i uppdrag att hantera resterande medel ur den gemensamma potten för spårvägsutbyggnad i enlighet med detta tjänsteutlåtande och att fatta erforderliga beslut i takt med att åtgärderna planeras och genomförs.

Eventuell kommande hantering av ”Engelbrektslänken” kan behöva beslut i kommunfullmäktige vid större avvikelse från tidigare genomförandebeslut.

Med reservation för det ekonomiska läget och osäkerheter kring inflation och index bedömer stadsmiljöförvaltningen att de resterande medlen i den gemensamma potten för spårvägsutbyggnad, tillsammans med redan avsatta medel samt hittills beviljad och eventuellt ytterligare statlig medfinansiering, kommer att räcka till för att slutföra åtgärderna "Engelbrektslänken" och "Kapacitetsförstärkning av spårvägsnätet för längre spårvagnar".

Detta beslut innebär sannolikt att medlen i den gemensamma potten för spårvägsutbyggnad förbrukas och att finansiering av ytterligare investeringar i spårvägsanläggningen ska förhandlas mellan Göteborgs Stad och Västra Götalandsregionen.

Kerstin Elias

Anders Ramsby

Avdelningschef

Direktör

Planering och investering

Stadsmiljöförvaltningen